

WOJEWODA ŚWIĘTOKRZYSKI

ŚWIĘTOKRZYSKI URZĄD WOJEWÓDZKI
w Kielcach
Oddział Obsługi Klienta

Wysł.
dnia 30. 07. 2019

L.dz. zał.

Podpis

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kielce, dnia 29.07.2019 r.

PSZ.II.431.29.2019

Pani Dominika Kędziora
Kierownik
Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Plac Obrońców 34
27 – 500 Opatów

Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, przesyła wystąpienie pokontrolne z kontroli w trybie zwykłym, która przeprowadzona została w Ośrodku Pomocy Społecznej w Opatowie w dniach **15-16 lipca 2019 r.**

Kontrola przeprowadzona była na podstawie:

- art. 186 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2019 r., poz. 1111).

Kontrolę przeprowadzili pracownicy Oddziału Nadzoru nad Realizacją Zadań Samorządu Powiatowego i Województwa w Wydziale Polityki Społecznej i Zdrowia, w składzie:

1. Pani Anna Krupa - Pawłowska – Inspektor Wojewódzki (legitymacja służbowa nr 06), upoważnienie nr 513/2019 z dnia 09.07.2019 r., inspektor kierujący zespołem inspektorów;
1. Pani Anna Konieczna – Inspektor Wojewódzki (legitymacja służbowa nr 02), upoważnienie nr 514/2019 z dnia 09.07.2019 r.

Zakresem kontroli objęte zostały następujące zadania:

- 1. Opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny.**
- 2. Kwalifikacje asystentów rodziny i tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.**
- 3. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo–wychowawczych przez:**
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,**
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających.**
- 4. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.**
- 5. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.**
- 6. Koordynowanie działań, o których mowa w art. 8 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.**

Okres objęty kontrolą: 01.01.2018 r. do dnia kontroli.

Ocena skontrolowanej działalności, ze wskazaniem ustaleń, na których została oparta, w szczególności przez określenie stanu faktycznego oraz ujawnionych uchybień lub nieprawidłowości, a także zakres, przyczyny i skutki stwierdzonych uchybień lub nieprawidłowości oraz wskazanie osób odpowiedzialnych za ich powstanie.

Organizacja pracy z rodziną na terenie gminy Opatów.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatowie jest jednostką organizacyjną Gminy Opatów. Zgodnie z upoważnieniem Burmistrza Miasta i Gminy Opatów z dnia 1 października 2018 r., Kierownik Ośrodka został upoważniony m.in. do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji oraz do prowadzenia postępowania i wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach

jednorazowego świadczenia, o którym mowa w ustawie o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (zał. nr 2)

Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatowie funkcjonuje w oparciu o statut i regulamin organizacyjny. Statut Ośrodka wprowadzony został Uchwałą Nr IX/80/2019 Rady Miejskiej w Opatowie z dnia 28.05.2019 r. W dokumencie, w podstawach prawnych w oparciu, o które działa Ośrodek, wskazano m.in. ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawę o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Regulamin Organizacyjny OPS w Opatowie wprowadzony został Zarządzeniem Nr 8/2019 Kierownika OPS w Opatowie z dnia 28.06.2019 r. Regulamin został zatwierdzony przez Zastępcę Burmistrza Miasta i Gminy Opatów Zarządzeniem nr 84a/2019 z dnia 1.07.2019 r. W trakcie kontroli przeanalizowano dokument stwierdzając, że w strukturze organizacyjnej ośrodka wyodrębniono stanowisko asystenta rodziny oraz ujęto zadania, o których mowa w art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej poza zadaniem określonym w pkt 2 w/w artykule, tj.: do zadań asystenta rodziny należy *opracowanie we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej*, co należy uzupełnić.

1. Opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Zgodnie z art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Gmina Opatów posiada opracowany 3-letni *Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Opatów na lata 2019-2021*, przyjęty Uchwałą Nr VI/44/2019 Rady Miejskiej w Opatowie z dnia 22 lutego 2019 r. Zgodnie z zapisami, podstawowym założeniem *Programu* jest wspieranie rodziny naturalnej oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę. Koordynatorem realizacji założeń *Programu* jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatowie we współpracy z instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny na terenie miasta i gminy Opatów tj.: UMiG, PCPR, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, Sąd Rejonowy, Kuratorzy Sądowi, Zespół Interdyscyplinarny, placówki oświatowe, GKRPA, Poradnia Zdrowia Psychicznego, placówki służby zdrowia, świetlica środowiskowa, Punkt Konsultacyjny dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin, Komenda Powiatowa Policji, Placówki Opiekuńczo – Wychowawcze.

Z diagnozy demograficznej i społecznej zamieszczonej w *Programie* wynika, że liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną utrzymuje się na zbliżonym poziomie, dominują rodziny wychowujące od 1 do 3 dzieci, rodziny wielodzietne stanowią rzadkość. Zróżnicowane

są także powody ubiegania się o wsparcie Ośrodka. W 2018 r. pomoc przyznawana była najczęściej z powodu: ubóstwa rozumianego jako dysponowanie środkami finansowymi poniżej kryteriów dochodowych wynikających z ustawy o pomocy społecznej (166 rodzin), bezrobocia (164 rodziny), niepełnosprawności (141 rodzin), długotrwałej choroby (128 rodzin), alkoholizmu (73 rodziny). Z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego pomocą objęto łącznie 25 rodzin.

Zgodnie z *Programem* gmina realizuje zadania ustawowe związane m.in. z zapewnieniem rodzinom pomocy asystenta rodziny oraz zabezpieczeniem środków na pobyt dzieci w różnych formach pieczy zastępczej. Wg danych zamieszczonych w *Programie* w 2018 r. wsparciem asystenta objęto 14 rodzin oraz współfinansowano pobyt w pieczy zastępczej 14 dzieci.

W *Programie* dokonano analizy SWOT lokalnego systemu wsparcia rodzin wskazując mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia tj. czynniki wewnętrzne i zewnętrzne mające wpływ na funkcjonowanie rodzin. Mocne strony to m.in.: aktywna współpraca instytucji działających na rzecz rodziny, zatrudnienie asystenta rodziny, doświadczenie, wiedza i kwalifikacje pracowników działających na rzecz rodziny, funkcjonowanie na terenie powiatu placówek opiekuńczo-wychowawczych, baza instytucji wspierających rodzinę i oferujących wsparcie dzieciom. Natomiast słabe strony to przede wszystkim: wysoki poziom bezrobocia, wysokie koszty utrzymania rodzin, brak mieszkań chronionych i ograniczona liczba mieszkań socjalnych, brak placówek wsparcia dziennego oraz specjalistycznego wsparcia zdrowia psychicznego dla dzieci, zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców.

Mając na uwadze w/w czynniki wskazano cel główny *Programu* jakim jest *wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji związanych z opieką, wychowaniem i skuteczną ochroną dzieci oraz osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej*. Realizacja powyższego celu odbywa się poprzez cele szczegółowe takie jak: diagnoza i monitoring skali potrzeb i problemów rodzin z terenu gminy; udzielanie pomocy rodzinie znajdującej się w kryzysie, borykającej się z problemami opiekuńczo – wychowawczymi; podnoszenie kompetencji osób zajmujących się niesieniem wsparcia rodzinom w kryzysie, z problemami natury opiekuńczo – wychowawczej; integrowanie działań i doskonalenie lokalnego systemu wsparcia rodzin. Przy każdym celu szczegółowym określono zadania, wskaźniki oraz podmioty odpowiedzialne za realizację.

Z analizy dokumentu wynika, że adresatami *Programu* są rodziny zamieszkujące na terenie Gminy Opatów znajdujące się w kryzysie, borykające się z problemami natury

opiekuńczo – wychowawczej, dysfunkcjonalne jak również rodziny zagrożone ograniczeniem lub pozbawieniem władzy rodzicielskiej i umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej.

Ponadto w *Programie* ujęto źródła finansowania jakimi mają być środki własne gminy, środki partnerów współrealizujących Program, dotacje z budżetu państwa, dotacje unijne i inne fundusze zewnętrzne. Ewaluacja *Programu* odbywać się będzie poprzez sporządzenie rocznego sprawozdania z realizacji oraz wykonywanie sprawozdań rzeczowo-finansowych.

W trakcie kontroli przeanalizowano sprawozdanie za rok 2018, w którym przedstawiona została informacja dotycząca realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny, w tym: formy wsparcia rodzin, dane o wydatkach podniesionych w zakresie współfinansowania pobytu dzieci w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, na czym polega pomoc asystenta rodziny i z iloma rodzinami współpracował, wydatki poniesione na zatrudnienie asystenta, informacje o realizacji poprzedniego programu wspierania rodziny, wskazano także aktualne potrzeby w zakresie wspierania rodziny (zał. nr 3).

2. Kwalifikacje asystentów rodziny i tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatowie na dzień kontroli zatrudniał jedną osobę na stanowisku asystenta rodziny na pełny etat, która posiadała kwalifikacje zgodnie z art. 12 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (zał. nr 1 cz. II). Osoba zatrudniona na stanowisku asystenta spełnia także wymagania określone w art. 12 ust.1 pkt 2-4, na co zostały przedstawione stosowne oświadczenia.

Ponadto w trakcie kontroli nie stwierdzono łączenia wykonywania obowiązków asystenta rodziny z zadaniami pracownika socjalnego na terenie Gminy Opatów oraz prowadzenia postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę, o których mowa w art. 17 ust. 3 i 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Asystent rodziny podnosił swoje kwalifikacje poprzez uczestnictwo w szkoleniach, o których mowa w załączniku nr 1 cz. II niniejszego wystąpienia dot. tworzenia możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów. Zaświadczenia potwierdzające udział w szkoleniach znajdowały się w aktach osobowych asystenta.

3. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez:

a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa:

W roku 2018, asystent współpracował z 10 rodzinami. Ze względu na dłuższą nieobecność asystenta w pracy, opiekę nad rodzinami sprawowali pracownicy socjalni, poprzez wizyty u rodzin. Aktualnie wsparciem asystenta objętych jest 11 rodzin, w tym jedna rodzina zobowiązana została do współpracy z asystentem przez Sąd. W przypadku większości rodzin, wsparcie asystenta prowadzone jest od 6 (4 rodziny od 2012 r.) i 5 lat (3 rodziny od 2013 r.). Z rozmowy z asystentem rodziny wynika, że w rodzinach pojawiają się ciągle nowe problemy i rodzą się nowe dzieci, co uniemożliwia zakończenie pracy z nimi. Kontrolujący w rozmowie z asystentem zasugerowali, by wsparcie asystenta w większym stopniu ograniczyć do udzielania wskazówek, informacji, obligowania rodzin do podejmowania działań, zamiast je w pewnych czynnościach wyręczać. Należy zatem rodzinę wspierać, motywować, informować, instruować, wymagać od niej, pozostawiając jej swobodę w działaniu i samodzielność. Wszystkie działania asystenta winny zmierzać do osiągnięcia przez rodzinę samodzielności i zaradności życiowej.

W rodzinach objętych opieką asystenta, występują następujące problemy: nieprawidłowe wypełnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zaniedbania opiekuńczo-wychowawcze i obowiązków domowych, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, nieumiejętność racjonalnego gospodarowania środkami finansowymi, samotne rodzicielstwo, niepełnosprawność dziecka, przemoc, nadużywanie alkoholu, konflikty rodzinne.

W trakcie kontroli przeanalizowano dokumentację wszystkich rodzin objętych asystenturą. Procedura przyznawania rodzinie asystenta odbywa się zgodnie z art. 11 ust. 1 i 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, tj. w przypadku gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy oraz dokonuje analizy sytuacji rodziny. Następnie wnioskuje do Kierownika Ośrodka o przydzielenie rodzinie asystenta rodziny. Wniosek zatwierdzony jest przez Kierownika Ośrodka. Zgoda rodziny na wsparcie przez asystenta wyrażana jest na piśmie (zał. nr 4). W przypadku większości rodzin, objętych wsparciem w latach 2012-2016, procedura przydzielania asystenta rozpoczynała się w kolejności od złożenia wniosku przez pracownika socjalnego, następnie podpisywana była zgoda z rodziną, a na końcu kierownik akceptował wniosek na objęcie rodziny wsparciem asystenta. Aktualnie procedura ta prowadzona jest w kolejności zgodnej z art. 11 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt. 1 cyt. ustawy, dla każdej rodziny objętej wsparciem asystenta rodziny opracowany został plan pracy (zał. nr 5), który zawiera cel główny i szczegółowe, zmierzające do przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych wraz z terminem ich realizacji. Plan opracowywany jest na dany rok kalendarzowy. W planach brak podpisu osoby, z którą plan jest opracowywany.

Asystent dokumentuje swoją pracę w *Planie wizyt – harmonogramie pracy z rodziną* (zał. nr 6), który zawiera informację o dacie, miejscu spotkania, podpis członka rodziny i asystenta. Z analizy planów wynika, że spotkania asystenta z rodzinami odbywają się średnio od 3 nawet do 6 i więcej wizyt w miesiącu. Zazwyczaj są to spotkania w miejscu zamieszkania rodziny. Ponadto w harmonogramie odnotowane są inne działania asystenta podejmowane na rzecz rodziny, np.: rozmowy/wizyty u terapeuty, pedagoga, psychologa. Dodatkowo asystent sporządza notatki służbowe (zał. nr 7) z wizyt u rodzin oraz działań, o których mowa powyżej (np. rozmów/wizyt u specjalistów).

Na podstawie analizy dokumentacji rodzin oraz informacji zawartych w załączniku nr 1 cz. III, asystent rodziny w ramach zapewnienia rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa, realizuje następujące zadania:

- **udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego** – realizując powyższe zadanie, asystent udzielał wsparcia i pomocy w umiejętnym i racjonalnym gospodarowaniu budżetem domowym (m.in. poprzez planowanie wydatków, sporządzanie list zakupów, weryfikację potrzeb rodziny, nadzorowanie terminowego dokonywania opłat); pomoc w spłacie zobowiązań finansowych, poprzez wnioskowanie o rozłożenie zaległości na raty; pomoc w uregulowaniu spraw alimentacyjnych; motywowanie do zakupu niezbędnego wyposażenia (np. pralki, bojlera) oraz dokonania niezbędnych prac naprawczych i remontowych domów/mieszkań; pozyskiwanie darowizn dla rodzin (np. odzieży, sprzętów, mebli); mobilizował do utrzymywania czystości i porządku w pomieszczeniach mieszkalnych, codziennego przygotowywania ciepłych posiłków;
- **udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych oraz problemów wychowawczych z dziećmi** – asystent realizując powyższe zadanie udzielał rodzinom wsparcia głównie poprzez pomoc w pozyskiwaniu świadczeń z pomocy społecznej, zachęcanie do korzystania z pomocy specjalistów i umawianie u nich wizyt; motywowanie do zmiany mieszkania; podjęcie działań w celu

podłączenia do lokali mieszkalnych pieców centralnego ogrzewania, wanny oraz prysznic; zachęcanie do utrzymywania kontaktów z placówkami oświatowymi w celu zweryfikowania sytuacji szkolnej dzieci, podkreślał w rozmowach jak ważne są prawidłowe relacje pomiędzy rodzicami a dziećmi, zachęcał rodziny do wspólnego spędzania czasu wolnego;

- **wspieranie aktywności społecznej** - zadanie realizowane było głównie poprzez motywowanie rodzin do większej aktywności w obszarze współpracy ze szkołą, utrzymania dobrych relacji wewnątrzrodzinnych oraz do korzystania z zasobów gminy dostępnych dla lokalnej społeczności;
- **motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej** – w ramach zadania, asystent m.in.: wspierał członków rodziny w poszukiwaniu i sprawdzaniu lokalnych ofert pracy, pozyskiwał aktualne informacje o możliwości odbycia stażu, udziału w szkoleniach/kursach, motywował do rejestracji w urzędzie pracy oraz do podjęcia zatrudnienia i utrzymania pracy zarobkowej;
- **motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych oraz udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych** – asystent informował rodziny o możliwości korzystania ze specjalistycznych usług świadczonych na przykład przez: terapeutę, psychologa; zachęcał rodziny do współpracy z pedagogiem szkolnym i nauczycielami, a także z innymi instytucjami wspierającymi rodziny w prawidłowym wypełnianiu przez nie funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- **podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin** – w kontrolowanym okresie asystent nie podejmował działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- **prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci** - zadanie realizowane było głównie poprzez rozmowy asystenta z rodzicami i dziećmi motywujące rodziców do wspierania dzieci w nauce, organizowania czasu wolnego dzieciom, poprzez zachęcanie do korzystania ze specjalistycznych usług, a także wspieranie rodziców w wypełnianiu przez nich funkcji opiekuńczo-wychowawczej;
- **dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej, niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17** – asystent dokonuje okresowej oceny sytuacji rodzin co pół roku zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy

o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Dokument zawiera informacje: od kiedy rodzina objęta jest wsparciem asystenta, za jaki okres jest ocena, efekty współpracy w odniesieniu do celów oraz wnioski do dalszej pracy z rodziną (zał. nr 8). Okresowe oceny sytuacji rodziny każdorazowo przekazywane są Kierownikowi Ośrodka;

- **monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną** – w okresie objętym kontrolą, asystent rodziny zakończył współpracę z 4 rodzinami, w tym: z jedną z powodu zmiany miejsca zamieszkania i braku kontaktu z matką, z jedną z powodu osiągnięcia pełnoletności dzieci, z jedną z powodu odmowy dalszej współpracy przez rodzinę i z jedną z powodu przysposobienia dziecka (zał. nr 9). W przypadku rodziny, która odmówiła współpracy, Ośrodek o sytuacji rodziny poinformował sąd, ze względu na fakt, że rodzina jest wielodzietna. Informacje o zakończeniu pracy z rodziną znajdują się w dokumentacji rodziny i są to notatki służbowe (zał. nr 10) oraz informacje do sądów (zał. nr 11). Monitoring w rodzinach, z którymi zakończono współpracę z asystentem prowadzony jest przez pracowników socjalnych (zał. nr 12), co jest niezgodne z art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Pracownicy socjalni w ramach monitoringu raz w miesiącu odwiedzali rodziny. Następnie z wizyt sporządzane były notatki służbowe o aktualnej sytuacji rodziny;
- **sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach** – na terenie gminy przebywa jedna rodzina, która zobowiązana została do współpracy z asystentem przez sąd. Asystent sporządza dla sądu sprawozdania z przebiegu współpracy z rodziną (zał. nr 13);
- **współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny** – asystent współpracuje ze: szkołami (pedagog szkolny, nauczyciele, dyrektor), kuratorami, Sądami, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Opatowie, Punktem Konsultacyjnym w Urzędzie Miasta, Fundacją „Chleb życia”, Poradnią Zdrowia Psychicznego w Opatowie, służbą zdrowia, placówkami oświatowymi (np. MOS), w których odbywa się edukacja dzieci z rodzin podopiecznych;
- **udział w zespołach do spraw okresowej oceny sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej** – w okresie objętym kontrolą, asystent uczestniczył raz w posiedzeniu zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- **współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w art. 9 a lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną** – w roku 2018 asystent rodziny nie współpracował z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą ponieważ w rodzinach objętych jego wsparciem nie

była prowadzona procedura Niebieskiej Karty. Natomiast w roku bieżącym prowadzona jest procedura Niebieskiej Karty wobec jednej osoby, w związku z powyższym, współpraca z Zespołem będzie prowadzona.

b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających.

Na terenie gminy Opatów nie funkcjonowała i nie funkcjonuje rodzina wspierająca. Gmina nie podejmowała działań zmierzających do utworzenia rodzin wspierających, ponieważ nie było takiej potrzeby.

4. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo -terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Zgodnie z art. 176 pkt 5 w/w ustawy gmina zobowiązana jest do współfinansowania kosztów pobytu małoletniego w pieczy zastępczej, wielkość tego współfinansowania określona została w art. 191 ust. 9 cyt. ustawy.

W roku 2018 gmina Opatów ponosiła odpłatność za pobyt 14 dzieci w pieczy zastępczej, natomiast na dzień kontroli tj. 15.07.2019 r. odpłatność ponoszona była za 10 dzieci przebywających w pieczy zastępczej, w tym: 6 w rodzinnej pieczy zastępczej oraz 4 w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Ponadto do dnia 19.06.2019 r. (tj. do momentu opuszczenia placówki po osiągnięciu pełnoletności) gmina współfinansowała także pobyt jednego dziecka przebywającego w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Wysokość środków finansowych za pobyt dzieci w pieczy zastępczej obrazuje tabela przedstawiona w załączniku nr 1 część VI.

5. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Z informacji uzyskanych od Kierownika Ośrodka oraz zawartych w załączniku do kontroli nr 1 część VI wynika, że na terenie gminy Opatów są 3 rodziny zagrożone kryzysem lub przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, w których przebywa łącznie 9 dzieci oraz 1 pani będąca w zaawansowanej ciąży. Rodziny te są objęte monitoringiem pracowników socjalnych. Odwiedziny pracowników socjalnych w środowisku odbywają się raz w miesiącu, z wizyty sporządzana jest notatka służbowa lub prowadzona jest karta pracy z rodziną.

W trakcie kontroli sprawdzono dokumentację w/w rodzin, z której wynika że powodami objęcia rodzin monitoringiem w formie pracy socjalnej są: przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony macierzyństwa, sytuacja kryzysowa związana z wypadkiem i nagłą śmiercią jednego z rodziców, niewydolność wychowawcza, zaniedbania względem dzieci, ograniczenie władzy rodzicielskiej, problem alkoholowy.

Analiza dokumentacji wykazała, że w ramach monitoringu pracownicy socjalni proponowali rodzinom różne formy wsparcia i podejmowali działania adekwatne do sytuacji rodziny. W przypadku pani w zaawansowanej ciąży i będącej ofiarą przemocy ze strony partnera, zapewniono wsparcie psychologa, radcy prawnego, a także pomoc w formie rzeczowej, założono Niebieską Kartę. Dodatkowo podejmowano kontakt ze schroniskiem, w którym interwencyjnie przebywała, nawiązano kontakt z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej ze względu na miejsce zameldowania celem pozyskania wsparcia ze strony rodziny (zał. nr 14). Od czerwca 2019 r. pani została objęta pomocą asystenta rodziny.

Rodzinie będącej w sytuacji kryzysowej ze względu na wypadek i śmierć żony, kilkakrotnie proponowano wsparcie asystenta, jednak pan odmawiał przyjęcia takiej formy pomocy. Rodzinie zapewniono wsparcie w postaci umożliwienia kontaktów z terapeutą w miejscu zamieszkania, dziecko objęto wsparciem psychologiczno-pedagogicznym w Poradni. Pracownik socjalny na bieżąco kontaktował się z pracownikami przedszkola, wspierał rodzinę w rozmowach, pomagał w załatwianiu formalności m.in. związanych ze złożeniem wniosku o orzeczenie niepełnosprawności. Z dokumentacji wynika, że sytuacja rodziny się stabilizuje, pan kontynuuje rehabilitację, powoli wraca do zdrowia, dziecko systematycznie uczęszcza do przedszkola, zachowanie dziewczynki oraz relacje z dorosłymi uległy poprawie (zał. nr 15).

Z analizy dokumentacji rodziny, z której dwoje małoletnich dzieci w listopadzie 2018 r. interwencyjnie umieszczono w pieczy zastępczej wynika, że ośrodek od momentu uzyskania zgłoszenia o rodzinie systematycznie monitorował środowisko oraz zwracał się do sądu o wgląd w sytuację rodziny (zał. nr 16). Rodzice nie przyjmowali żadnej formy pomocy, nie wywiązywali się z ustaleń, a po umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej nie utrzymują z nimi kontaktu i wyprowadzili się na teren innej gminy (zał. nr 17).

W przypadku rodziny z 6 dzieci, monitoring prowadzony jest przez pracownika socjalnego z uwagi na fakt, że klientka w styczniu 2019 r. złożyła pisemną rezygnację z pomocy asystenta rodziny (zał. nr 18), o zaistniałej sytuacji ośrodek poinformował sąd (zał. nr 19). Notatki służbowe sporządzone na okoliczność wizyty w środowisku potwierdzają stałe monitorowanie środowiska przez pracownika socjalnego. Ponadto pracownik socjalny

współpracuje z kuratorem oraz podejmuje kontakty ze szkołą, celem monitorowania sytuacji małoletnich dzieci (zał. nr 20).

6. Koordynowanie działań, o których mowa w art. 8 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem".

W kontrolowanym okresie zadanie nie było realizowane ze względu na brak wniosków osób uprawnionych.

Ustaleń dokonano na podstawie:

- rozmów z kierownikiem OPS, asystentem rodziny;
- analizy dokumentacji: załącznika do kontroli, który stanowi załącznik nr 1 do niniejszego wystąpienia, statutu i regulaminu organizacyjnego OPS, informacji pisemnych sporządzonych przez Kierownika na potrzeby kontroli oraz innej dokumentacji dotyczącej zakresu kontroli.

Ocena realizacji zadań objętych zakresem kontroli:

Organizacja pracy z rodziną na terenie Gminy Opatów – Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatowie funkcjonuje w oparciu o statut i regulamin organizacyjny, w których wskazano obecnie obowiązujące przepisy prawa m.in. ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawę o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Z analizy dokumentów wynika, że w regulaminie organizacyjnym nie uwzględniono jednego zadania asystenta, o którym mowa art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, co należy uzupełnić.

Opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny – opracowany i wdrożony *Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Opatów na lata 2019 – 2021* zakłada stworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia rodzin z Gminy Opatów. Zadanie realizowane prawidłowo.

Kwalifikacje asystentów rodziny i tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny – zadanie realizowane prawidłowo – Gmina Opatów zatrudnia 1 osobę na stanowisku asystenta rodziny, która posiada kwalifikacje zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadanie realizowane prawidłowo.

Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez: zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa, organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających, prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsca dla dzieci – zadanie realizowane prawidłowo z uchybieniami w zakresie braku w planach pracy z rodziną podpisu osoby, z którą plan jest opracowywany oraz prowadzeniem monitoringu w rodzinach, po zakończeniu współpracy z asystentem przez pracowników socjalnych, co jest niezgodne z art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym – w kontrolowanym okresie Gmina Opatów współfinansowała pobyt dzieci przebywających w pieczy zastępczej, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

Zadanie realizowane prawidłowo.

Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy – w okresie objętym kontrolą na terenie Gminy Opatów funkcjonowały 4 rodziny zagrożone kryzysem, objęte monitoringiem w formie pracy socjalnej. Analiza dokumentacji wykazała, że w ramach monitoringu pracownicy socjalni proponowali rodzinom różne formy wsparcia i podejmowali działania adekwatne do sytuacji rodziny.

Zadanie realizowane prawidłowo.

Koordinowanie działań, o których mowa w art. 8 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” – zadanie nie było realizowane ze względu na brak wniosków osób uprawnionych.

Mając powyższe na uwadze wydaje się następujące zalecenia:

- 1. Udział członków rodziny przy opracowywaniu planów pracy potwierdzać ich podpisem w planach.**
- 2. Monitoring rodzin, z którymi zakończono współpracę prowadzić zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.**

Pouczenie

Zgodnie z art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2019 poz. 1111) kontrolowana jednostka może w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, zgłosić do nich zastrzeżenia. Wojewoda, w terminie 14 dni od dnia otrzymania zastrzeżeń przedstawi stanowisko w sprawie ich uwzględnienia. W przypadku nieuwzględnienia zastrzeżeń przez wojewodę kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni od dnia otrzymania stanowiska wojewody, do powiadomienia wojewody o realizacji zaleceń. W przypadku uwzględnienia zastrzeżeń przez wojewodę, kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni od dnia otrzymania stanowiska wojewody, do powiadomienia wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, mając na uwadze zmiany wynikające z uwzględnionych zastrzeżeń.

Zgodnie z art. 197 e ustawy o której mowa, w przypadku niepodjęcia lub niewykonania czynności wynikających z zaleceń pokontrolnych, mających na celu ograniczenie lub likwidację stwierdzonych istotnych uchybień lub nieprawidłowości w funkcjonowaniu placówki opiekuńczo-wychowawczej, wojewoda może orzec o czasowym lub stałym cofnięciu zezwolenia na prowadzenie tej placówki.

Jeżeli w wyniku przeprowadzonej kontroli zostaną ujawnione rażące zaniedbania lub zaniechania realizacji obowiązków ustawowych, wojewoda może wezwać jednostkę samorządu terytorialnego do wyznaczenia wykonawcy zastępczego, w terminie nie dłuższym niż 2 miesiące od dnia otrzymania wezwania.

W przypadku niewyznaczenia przez jednostkę samorządu terytorialnego wykonawcę zastępczego w terminie, o którym mowa, wojewoda może wystąpić do sądu administracyjnego ze skargą na bezczynność organu jednostki samorządu terytorialnego.

Zgodnie z art. 198 ustawy - kto nie realizuje zaleceń pokontrolnych, podlega karze pieniężnej w wysokości od 500 do 10 000 zł.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednakowych egzemplarzach, z czego jeden przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, a drugi włącza się do akt kontroli.

.....
anna Kmp Butoła

.....
Anna Kuciwa

(osoby kontrolujące)

Z up. WOJEWODY ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Ewa Kopolcebska

Ewa Kopolcebska

DYREKTOR

.....
WYDZIAŁU POLITYKI SPOŁECZNEJ I ZDROWIA

(zarządzający kontrolę)

g

Wykaz załączników:

1. Pisemne informacje przygotowane przez Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Opatowie.
2. Upoważnienie Kierownik Ośrodka z dn. 01.10.2018 r.
3. Sprawozdanie roczne z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za 2018 rok.
4. Zgoda na podjęcie współpracy z asystentem rodziny.
5. Plan pracy z rodziną.
6. Plan wizyt – harmonogram pracy z rodziną.
7. Notatki służbowe asystenta rodziny z wizyt w środowisku.
8. Ocena półroczna rodziny.
9. Protokół przyjęcia wyjaśnienia Kierownika Ośrodka w sprawie powodów zakończenia współpracy z rodzinami przez asystenta rodziny.
10. Notatka służbowa asystenta rodziny z wizyty w środowisku.
11. Pismo do sądu o zakończeniu współpracy asystenta z rodziną.
12. Protokół przyjęcia wyjaśnienia Kierownika Ośrodka w sprawie monitoringu rodzin przez pracowników socjalnych po zakończeniu współpracy z asystentem.
13. Sprawozdanie do sądu ze współpracy asystenta z rodziną.
14. Dokumentacja dot. monitoringu w rodzinie zagrożonej.
15. Dokumentacja dot. monitoringu w rodzinie zagrożonej.
16. Dokumentacja dot. monitoringu w rodzinie zagrożonej.
17. Karta pracy socjalnej w środowisku.
18. Oświadczenie o rezygnacji z asystentury.
19. Pismo do sądu o zrezygnowaniu rodziny ze współpracy z asystentem.
20. Dokumentacja dot. monitoringu w rodzinie zagrożonej.